

VS Lapinjärven kunnan lasunto .txt

Vastaanottaja: Valtiovarainministerio VM

Aihe: VS: Lapinjärven kunnan lasunto

-----Alkuperäinen viesti-----

Lähettiläs: Susanne Sjöblom [mailto:susanne.sjoblom@lapinjarvi.fi]

Lähetetty: 2. huhtikuuta 2014 11:19

Vastaanottaja: Valtiovarainministerio VM

Aihe: Lapinjärven kunnan lasunto

Oheisena Lapinjärven kunnan lausunto valtiosuussuunnitelman uudistuksesta. Lausunnot on pyydetty toimittamaan 4.4.2014 mennessä. Määräajassa pysymisen vuoksi

kunnanhallitus on keskustellut lausunnosta ennen 7.4.2014 pidettävää kokousta ja

päättänyt antaa liitteen mukaisen lausunnon, joka merkitään tiedoksi kunnanhallituksen kokouksessaan 7.4. 2014.

Terveisin

Susanne Sjöblom

kunnansihteeri / kommunsekreterare

Lapinjärven kunta / Lappträsk kommun

Lapinjärventie 20 A / Lappträskvägen 20 A

07800 Lapinjärvi / Lappträsk

puh / tfn (019) 510 8631 tai/eller 040 577 5336 susanne.sjoblom@lapinjarvi.fi

www.lapinjarvi.fi

LAUSUNTO VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTUKSESTA (LIITE)

Valmistelu ja lisätiedot: kunnanjohtaja Tiina Heikka, puh. 044-720 8686 tai tiina.heikka@lapinjarvi.fi

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään ja sen kannustettavuutta parannetaan.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on mm. poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtionvarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella mm. perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajankäyttöä ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista. Kunnat saivat kommentoida selvitysmiehen uudistusesitystä joulukuussa 2013. Selvitysmies on tämän jälkeen valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaan hän esittää valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi.

Keskeiset ehdotetut muutokset nykyjärjestelmään ovat:

- valtionosuuksien määräytymisperusteiden lukumäärän pienentäminen ja päällekkäisyyksien poistaminen,
- määräytymisperusteiden sisällön yksinkertaistaminen ja uusiminen sekä pääosin portaiden poistaminen,
- laskennallisiin kustannuksiin sisältyvien kustannuserien painoarvojen muuttuminen,
- verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen muuttaminen,
- lisäosien ja yleisen osan yhdistäminen sekä esitys uusiksi lisäosiksi.

Ehdotetun uuden valtionosuusjärjestelmän perusrakenne on:

- laskennalliset kustannukset
- kuntien omarahoitusosuus
- laskennallinen peruspalvelujen valtionosuus
- lisäosat
- verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus.

Esityksessä ehdotetaan, että ikärakenteen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteet uudistetaan THL:n ja VATT:n tutkimusten perusteella. Niiden pohjalta ehdotetaan myös ikäryhmien painot ja uusi sairastavuuskerroin. Ehdotettu uusi sairastavuuskriteeri muodostuu terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon osatekijöistä ja niihin sisältyvistä kustannustekijöistä. Kullekin kustannustekijälle on annettu oma paino tekijän yleisyyden ja sen aiheuttaman kustannuksen perusteella. Terveydenhuollon ja vanhustenhuollon kustannukset lasketaan yleisempien kansantautien ja työkyvyttömyyden perusteella. Sosiaalihuollossa kustannusta selittävänä tekijänä on pelkästään työkyvyttömyys.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ikäryhmien ja sairastavuuden painoarvoihin kustannusta selittävinä tekijöinä ehdotetaan tuntuva muutosta suhteessa nykyisiin painoarvoihin. Ikärakenteen paino-osuutta kaikista laskennallisista kustannuksista, mukaan lukien esi- ja perusopetus, päivähoido ja muut olosuhdetekijät, ehdotetaan

alennettavaksi 70 prosenttiin, kun sen paino on nykyisin 82 prosenttia. Sairastavuuden paino ehdotetaan korotettavaksi noin 2,5 -kertaiseksi nykyjärjestelmään verrattuna. Ehdotetuilla muutoksilla on suuria kuntakohtaisia vaikutuksia.

Kokonaan uutena määräytymiskriteerinä uuteen valtionosuusjärjestelmään ehdotetaan koulutustaustatekijää. OKM:n teettämässä tutkimuksessa on todettu, että esi- ja perusopetuksessa vanhempien koulutustaustalla on merkittävä vaikutus oppimistuloksiin. Koulutustaustakriteerissä ehdotetaan otettavaksi huomioon ilman tutkintoa olevien 30 - 54 -vuotiaiden osuus vastaavasta ikäluokasta kunnissa.

Määräytymistekijöinä ovat myös asukastiheys, työttömyysaste ja saaristolaisuus. Nämä ovat mukana myös nykyisessä järjestelmässä, mutta sisällöltään erilaisina. Kaksikielisyyskriteeriin ehdotetaan yhdistettäväksi nykyisin käytössä oleva esi- ja perusopetuksen ruotsinkielisyyskorotus. Vieraskielisyyskriteeri ehdotetaan uudessa järjestelmässä koskemaan koko väestöä. Nykyisessä järjestelmässä vieraskielisyys otetaan huomioon vain esi- ja perusopetuksen ikäryhmissä.

Nykyinen yleinen osa ja lisäosat esitetään korvattavaksi uudistuksessa kolmella lisäosalla; syrjäisyys, saamelaisten kotiseutualueen kunnat ja työpaikkaomavaraisuus.

Esityksessä ehdotetaan tulopohjan tasauksen painon korottamista. Tämä toteutettaisiin siirtämällä kustannusten tasauksesta noin 700 milj. euroa verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen. Verotuloihin perustuvaa tasausrajaa ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 91,86 prosentista 100 prosenttiin. Tasausrajan alapuolella olevat kunnat saisivat uudessa järjestelmässä tasauslisää 80 prosenttia tasausrajan ja kunnan oman asukaskohtaisen laskennallisen verotulon erotuksesta.

Uusi valtionosuusjärjestelmä esitetään otettavaksi käyttöön vuodesta 2015 alkaen. Uudistus ei vaikuttaisi valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon. Kuntien välillä uudistus aiheuttaisi merkittäviä muutoksia. Uudistuksen toimeenpanoon esitetään viiden vuoden siirtymäaikaa. Siirtymäajan vuosittaiset muutokset voivat olla asukasta kohti enintään 50 euroa vuonna 2015, 50 euroa vuonna 2016, 80 euroa vuonna 2017, 80 euroa vuonna 2018 ja 120 euroa vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja pyytää kuntia kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperusteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen.

Ehdotus uudeksi valtionosuusjärjestelmäksi vähentäisi Lapinjärven kunnan valtionosuutta vuoden 2014 valtionosuusmäärillä laskettuna 152 euroa/asukas eli yhteensä 430 696 euroa. Aikaisemmin lausuntokierroksella olleeseen laskelmaan verrattuna vähennys on pienentynyt, mutta se vastaa edelleen noin 1,5 prosenttiyksikön tuloverokorotusta.

Lausunnot on pyydetty toimittamaan 4.4.2014 mennessä. Määräajassa pysymisen vuoksi vuoksi kunnanhallitus on keskustellut lausunnosta ennen kokousta ja päättänyt antaa seuraavan lausunnon valtionosuusuudistuksesta:

- Uudistuksen peruslinja on kannatettava. On hyvä, että rakennetta on selkiytetty. Kuntien kustannustenjaon tarkistaminen vuosittain on hyvä parannus.
- Kriteerien määrän vähentäminen on parannus aikaisempaan verrattuna, mutta kriteerien pitää olla luotettavia ja helposti ymmärrettäviä ja niiden laskentaperusteet on oltava kuntien tarkistettavissa. Kaikki kriteerit eivät nyt ole täysin ymmärrettävissä ja vertailtavissa.
- Ikäryhmien painoarvoihin tehdyt muutokset ovat liian suuria. Kunnat joissa on paljon ikääntynyttä väestöä, menettävät liikaa valtionosuuksia. Erityisesti vanhempien ikäryhmien painoarvoa tulisi kasvattaa, koska he vaativat usein kallista laitoshoidoa.
- Sairastavuuskriteeri on tärkeä, mutta sen vaikutus on analysoitava uudestaan, koska sote-ratkaisussa kuntien kustannustenjaon yhdeksi kriteeriksi on ehdotettu sairastavuutta. Eri osa-alueilla käytettyjen sairastavuuskriteerien yhteisvaikutukset kuntien kokonaistalouteen on selvitettävä ennen lopullisia päätöksiä. Eri järjestelmien tulisi olla myös periaatteiltaan samanlaiset.
- Työttömyyskriteerissä pitäisi huomioida pitkäaikaistyöttömät, joiden osalta vastuu on siirtymässä kunnille entistä enemmän.
- Työpaikkaomavaraisuuskriteeriä ei tarvita. Kunnat joissa on paljon työpaikkoja saavat runsaasti yhteisöveroa ja myös kunnallisveroa kertyy hyvin. Työpaikkaomavaraisuuskriteeri voi myös osaltaan lisätä kuntien välistä epätervetä kilpailua työpaikoista. Pääkaupunki ja maakuntakeskukset hyötyvät valtion ja monien kuntayhtymien työpaikoista, joita kuitenkin kaikkien kuntien kansalaiset ovat verovaroin kustantamassa. Tämä lisää turhaan vastakkainasettelua maakuntien sisällä. Sen sijaan kuntien rakenteellisia eroja taajamarakenteen ja välimatkojen osalta erityisesti muihin taajamiin tulisi huomioida enemmän. Kun tavoitteena on palvelujen keskittäminen, tulisi sitä myös tukea valtionosuusjärjestelmässä.
- Kaksikielisyyden huomioiminen kriteereissä on tärkeää.
- Koulutustaustakriteeri on epäselvä ja sen merkitys kustannuksiin vaillinaisesti selvitetty. Suurempi merkitys lienee esimerkiksi työttömyydellä tai sairastavuudelle. Pitäisi myös pyrkiä siihen, että tuettaisiin kouluttautumista ja sitä kautta työllistymistä.
- Verotuloihin perustuvaan tasausjärjestelmään on sisällytettävä kiinteistövero kaikilta osin. Tasauksen painoarvoa kokonaisuudessa on lisättävä.
- Tilaston mukaan kaikki alle 20 000 asukkaan kuntaryhmät menettävät valtionosuuksia. Uudistuksesta on siis tullut väline myös kuntauudistuksen toteuttamiseksi vaikka lähtökohta oli uudistuksen kuntauudistusneutraalisuus.
- Siirtymäajan pitää olla vähintään viisi vuotta. Eniten menettävissä kunnissa siirtymäajan tulisi olla pidempi. Ensimmäisten tasausvuosien vaikutus tulisi olla pienempi. On myös huomioitava, etteivät suurimmat valtionosuuspudotukset osu kuntaliitosten kanssa samaan aikaan, koska tällöin valtionosuusvähennykset aiheuttavat vielä lisähaastetta haastaviin kuntaliitostilanteisiin.
- Harkinnanvaraiseen valtionosuuden korotukseen on vuosittain varattava riittävästi määrärahaa kuntien poikkeuksellisiin tai tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin.

EHDOTUS (KJ): Lapinjärven kunnanhallitus päättää
- merkitä annetun lausunnon tiedoksi.

